

סג. ארשב"י אף אנו מחכבין את הצרות, אבל מה נעשה שאם באנו לכתב אין אנו מספיקין. כשהיתה האומה במצבה הטבעי, בארצה ובכח ממלכתה, שאע"פ שרבים קמו עליה וצריה הציקו לה מאד, מ"מ היתה הצרה הכללית אפשרית להכתב בספר, גם היתה אפשרות לבא עד תכונתה ועומקה. אבל אחר החורבן, שהאומה כולה טובעת בים של צרות, הלא כפי גודל חללם של החיים כן גדלו הצרות, כי מה אפשר לדבר ולתאר מריבוי הצרות הפרטיות ההולכות ונמשכות בכל אישי האומה מסבת חרבן האומה כולה ושפלותה, נדודה וטלטולה. א"כ היש אפשרות לעט סופר לכתב, הלא חללם של החיים רחב

הוא מאד מה שקצר כל ספר-מהשתרע עליו בשלימותו, והוא כולו מלא צרותיהם של ישראל, שפלות ובזו, עני וחלי ומדוה, קלקולי סדרים בחיי הכלל והפרט, בחיי הציבור והמשפחה, וכולם הם נובעים רק מעמק צרת הגלות בכלל. א"כ אם נבא עכשיו לכתב צרות פרטיות, הלא נראה הדבר כאילו הצרות הכלליות התמידיות שהן נושכות כארס נחש מדי יום ביומו את בית ישראל, את אלה שכתנו, כי רק מקרים בודדים נרשם עלי ספר, ע"כ לנו א"א עוד לכתב מגילות תענית מענינים פרטיים שיקרו בזמנים רשומים, כי כל רגעי חיינו המה פרקים פרקים מלאים רשומים רבים ועצומים של מגילות תעניות, ואם באנו לכתב אין אנו מספיקים.

סד. ד"א אין שוטה נפגע, ד"א אין בשר המת מרגיש באיזומל. הצרות הבאות על האומה יש מהן שעיקר ענינן הוא הפחד על מצב העתיד. כי יש לפעמים שאיזה ממלכה תפגע את חברתה בדבר קטן, שמצד הענין ההוה אין לו איזה ערך ומ"מ תתרגש האומה הנפגעת מאד, מפני שבתור אומה שלמה היא מסתכלת אל מצב העתיד שלה ורואה שע"י ההתגברות הקלה יוכל לבא ענין מפסיד גדול לחסנה הלאומי לימים הבאים, ויש מהן צרות שהן מצירות צעדי האומה לשעתה. והנה כשם שהאדם אינו יכול להרגיש יפה בין בשכלו בין בהרגשתו כ"א בהיותו בריא ושלם בכל כחותיו וחושיו, כן האומה אינה יכולה להרגיש לא ערך של פחד מצד איזה אסון כללי שנראה כנשקף למצב האומה בכללה לעתיד, וכן להרגיש יפה המרירות שיש ברעות המצב ההוה, לא מצד הרע הפרטי המגיע לכל פרט, כ"א להרגיש את הרע הלאומי הכללי, כ"א בהיותה בריאה בתכסיסיה הלאומיים בארצה, ממלכתה, מקדשה וכהניה, שופטיה ושריה. ע"כ בגלות א"א כלל שיורגש מצד האומה שום דבר צרה כללית בכל תוקף רישומה, ואין ראוי לכתב דברים כלליים בשביל הכלל כ"א מי שיוכל לציירם בכל עמקם ומהותם, אבל מי שמרגישם רק בתור צרה פרטית לו או לפרטים רבים, לא הגיע עד הרושם שצריך לעשות דבר של צרת האומה.

והנה אנחנו בעונינו אבדנו זאת ההרגשה לגמרי, ואף אם יאמר אדם שמצד בצרתן של ישראל, לא יוכל להתפאר בלבבו כי הוא יורד עד עמקה של צרת הכלל. כי זאת ההרגשה אי אפשרית לנו כי אבדנו את הדרכים שבהם ועל ידם אפשר להרגיש צרת הכלל. ע"כ דברים של סיפורי צרות הכלל מצד הפחד לסכנת מצב הלאומי שיש בהם, אין אנו יכולים להעריכם כראוי, מפני שאין שוטה נפגע. הפקח שמכיר ערך הסכנה

כשהולך במקום סכנה שצפוי הוא לאסון, הוא נפגע ומתמוגג ועצביו יתרגשו, מה שא"כ השוטה, הוא לא יבהל, מפני שאינו מכיר ערך החיים ולא ערך הסכנה. כן אנחנו אין אנו מכירים את הערך הלאומי, ע"כ לא נוכל כלל להתרגש ממצב העתיד הצפוי להפסד חלילה, ע"כ אין אנו יכולים לכתב אלו המגילות. וכן דברים שהם צרות של ההוה, אנו איננו מסוגלים להרגיש כלל את עומק המרירות שיש בהם מצד צרת הכלל, כי אבדנו את הקשר האמיתי וחיות האמיתית של העממיות, ע"כ אין אנו מרגישים כשם שאין בשר המת מרגיש באיזומל. א"כ גם אם נצייר איזה צרה בספר, נציירה רק כפי הכרתנו, והכרתנו איננה עולה למעלה מערך של הפרט או המון פרטים, ואין אנו יכולים להעשות שליחי ציבור לכתובת הצרות, שזאת היא הקדושה השרויה בכל אופן על דבר כללי שנכתב בעבור כלל ישראל, כמגילת תענית, שכותביה הרגישו את הענינים הכלליים כפי המדה השלמה הלאומית הכללית, ע"כ יש בסגולת דבריהם לעשות רושם כללי, מה שא"כ אנו כשנכתב בתור כותבים בעד הכלל את הצרות הכלליות, נורידן מערכן ע"י מיעוט הכרתנו וחוסר הרגשתנו, ולא תצא אותה התועלת הרצויה שיוצאת מהדברים הכלליים שכתבום אנשי רוח ד' בעוד רוח עמנו הי' כמו חי נצב ועומד על עמדו הנכון.

סו. אינו, והאר"י קשה רימה למת כמחט בכשר החי, שנאמר אך בשרו עליו יכאב, לימא אין בשר המת שבחי מרגיש באיזומל. אף כי "נפזרו עצמינו לפי שאול" ונהרסה כל קוממותנו הלאומית, מ"מ ההרס והחרבן לא חדר עד מקום נשמת החיים של האומה, כי בכח תורת ד' אשר עמנו ובריתו ושמו אשר בקרבנו עומד בנו טעמנו ורוחניותנו הכללית. אמנם הגלות עשקה מאתנו את הכלים שעל ידם ההרגשה הלאומית מתעודדת בשלמותה. והנה מצינו באדם שעם שמעשה ההרגשה צריכה בהיותו בחיים הגופניים לקשר של הכלים העצבים והעורקים, אמנם בהיות מקור ההרגשה נטוע בנפש, ע"כ יש בכח הנפש עצמה כל אותו הכח שמתגלה ע"י כליה, כי רק הנפש היא הנותנת כח החיים וההרגשה לכליה. ע"כ באשר שאיבוד הגוף ע"י ההשתתה הטבעית של הרימה, בהיות הגוף עומד על כנו, היתה הרגשה כזאת באה ע"י אמצעות הכלים. אמנם הנפש בעצמה היא מרגשת את דעת ההרגשה מצד עצמה ואינה צריכה למיצוע של העורקים והעצבים, וגם בהפרדה מהגוף היא מכרת את כל פרטי הרגשותיו מצד הצד המדעי שבנפש, הרי שהכח הרוחני כולל ג"כ את כל כחות ההרגשות כאילו היו הדברים באים לה ע"י כליה הטבעיים, כמו כן איך יתכן להיות שאין דרך

דברי תורה. כגון נבלה וטרפה ונוי לא יאכלו ככהניס הא ישראל לוכלין וכגון וכן תעשה בשבעה בחג סיבן נכחו קרבן זה

בתורה: גרבי. למאור ולמזכות: ודרשן. כדלדשינן להני קראי במנחות משום לאישתרי תליקס בחטאת העוף גבייהו סוכך להזיזין על תליקת חולין שהיא נבלה:

עין איה

גדול השלמה על העולם, אנו מצוירים אותו לא מצד עצמו כ"א מצד שמו, כלומר פעולתו על מה שחוץ לו. ובאשר כלל גדול הוא שמגלגלין זכות ע"י זכאי, ומי שהוא זוכה להיות רשום בדבר גדול וקבוע לדורות בתיקון עולם בנוגע לזולתו, הוא ודאי השלם שמצד עצמו ג"כ השלים חק השלמות והקדושה, למען יהי לנו לימוד לדורות כי דברים גדולים כלליים לטובה יצאו אמנם מאנשים שהם לעצמם ג"כ אנשי קודש, יראי ד' אנשי צדק. ע"כ אמר ברם זכור האיש ההוא לטוב מצד עצמו. אמנם הזכירה היא מה שעשה דבר גדול המתפשט יותר מענין עצמו, אבל מפני שהוא עצמו ראוי להזכר לטוב, זאת היא שעמדה לו שהצליח בידו להיות משלים את שמו, כלומר פועל דבר גדול ביחש וזולתו שהוא ערך של שמו. והנה לעשות דבר גדול הדורש התאמצות רבה, צריך שיחלץ האיש הפועל בכל כחות הטוב שלו, בין אותם שהם קנויים לו מטבע עצמו ובחירתו, בין אותם שקבועים בו ע"פ מזגו ותולדתו מצד הוריו. ע"כ בידענו שגם אביו ה' רשום בתורה וגדול בישראל, ודאי גם ממנו ירש דברים רבים ונסיות לטובה, ואת כל רכושו הרוחני ה' צריך לקחת עמו בהתאזרות לפעולה הזאת הגדולה בערכה והצריכה כחות גדולים שכליים ומדותיים, הסכם חזק וחפץ כביר להיטיב לדורות הבאים, להעריך יפה את ערך הפעולה בעתיד כמו שיבואר, ע"כ ראוי להזכר בשמו ושם אביו לטוב, וחנניה בן חזקיה שמו.

סו. שאלמלא הוא נננו ספר יחזקאל, שהיו דבריו סותרין דברי תורה, מה עשו, העלו לו שלש מאות גרבי שמן וישב בעליה ודרשן. יסוד התורה הוא שהנבואה לא תחדש שום דבר בהוראה, כמבואר ברמב"ם ה' יסוה"ת¹. אמנם כח ב"ד הוא יפה לחדש ולדרוש בתורה, כל ב"ד לפי הבנתו, ואין לך אלא ב"ד שבימך². וכשישראל הם על מכונם וב"ד הגדול יושב ב"מקום אשר יבחר ד"ם³, אז אין צריך לשום חתימה והמשכה לאיזה הוראה קבועה מדורות שעברו כ"א בדברים שהם קבלות ברורות הלכה למשה מסיני, אבל כל הוראות מסופקות צריכות הן להחתך ע"פ ב"ד הגדול. ולפעמים ה' ב"ד אחד דורש בתורה ומעלה ע"פ דרשותיו הוראות חדשות, וה' כל זה דברי תורה, שכך הונח בעצם התורה ע"פ התכמה הצליונה שתהי' נדרשת ע"פ דרכי תורה בצירוף השפעת השכל והסכמת הב"ד שבימים ההם. והנה הנבואה אע"פ

בחיי הגלות לשער את עומק הצער ששולט בחיים הלאומיים כיון שכלל רוח האומה הרי חי וקיים הוא וההפסד אינו פוגע כ"א בכלים, איך יאבד לגמרי כח הרגש, עד שנאמר שאין אנו ראוים כלל להרגיש צרת הכלל בעוצם ציורה, עד כדי לכתוב ענינים לדורות בכח השפעה לאומית כוללת. התשובה היא אמנם, אם ה' רוח הכלל יכול להתנשא מעל החיים הפרטיים, כמו הנפש שאין לה עסק של חיים גופניים אחרים, ע"כ אותו הציור עומד הוא בה בכל תקפו, וקישורה אל הגוף בידיעתה והרגשתה לא נימח כלל. אמנם הרי אנו שקועים בהכרח בחיים הפרטיים לדאוג כ"א איש לגופו ונפשו, אלא שבהיות האומה עומדת במצב חיים שלמים אין ההרגשה הפרטית עומדת חוץ מההרגשה הכללית, כי הולך הכל ביחד, בין בחיים הגופניים בין בחיים הרוחניים, והעין רואה והלב מרגיש איך בהנשא ערך הכלל ינשאו מיד הפרטים לעומתו. אבל בגלות שנתרסקו אברי האומה, חיי הפרט וחיי הכלל נעשו נפרדים ולפעמים גם סותרים זא"ז, ע"כ דומה אצלנו ההרגשה בחיי הכלל כמו ההרגשה של בשר המת שבחי, שמרכזו החיים מתרכז במקום שהחיים שוטפים ואינם מרגישים כלל בבשר המת שבחי, כי ההרגשה פונה למקום שיש חיים. כמו כן אנו, טבועים אנתנו בכל עצמיותנו בחיינו הפרטים, וחיי הכלל, שכליו נאבדו וליחו נס, דומים כבשר המת שבחי. ואע"פ שהרוח הפנימי מכיר ומרגיש, אבל אי אפשר שיצא אל הפועל בהרגשה גלויה מפני טרדת החיים במקום שההרגשה עומדת בכל תקפה, ואינו דומה למצב הנפש הנפרדת מעל הגוף שעסקי הרגשה של חיים גופניים אחרים אין לה. ע"כ נסיותיה פונות להשכיל היטב אל מצב הגוף שיש לה יחש עמו, בין מצד העבר בין מצד העתיד של תחיית המתים. אבל אנו בהיות לנו מרכזי חיים פרטיים, מתכנסת בהם כח ההרגשה כמו שמתכנסת בגוף החי במקום הבריאי שבו, ואינה פונה למקום שנפרדו ונשברו כלי הרגשתו, אין בשר המת שבחי מרגיש באיזמל.

סו. אר"י א"ר ברם זכור האיש ההוא לטוב וחנניה בן חזקיה שמו. שמו של אדם מתיחס לפי פעולותיו שפעל על זולתו, וזהו ההפרש שבין שם האדם לעצמו של אדם בכלל, האדם בכלל יוכל להאמר גם מצד עניניו של אדם לעצמו, אמנם השם אין האדם צריך לשם בשביל עצמו כ"א בשביל זולתו שיוכל לקרא אותו בשמו. ע"כ כשאנו רוצים לצייר פעולת אדם